

ผลงานสร้างสรรค์ “ระบายสีชาชัก”

ของ

วิทยาลัยนาฏศิลปนครศรีธรรมราช

แนวคิด

เกิดจากความประทับใจและแรงบันดาลใจในวัฒนธรรมการดื่มชา (ชาชัก) กลายเป็นวิถีชีวิตและเอกลักษณ์ของชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ ด้วยรูปแบบการชงชาที่แปลกตาโดยอาศัยอุปกรณ์เพียงกระบอกชงชา ๒ ใบ มือทั้งสองถือกระบอกชงชาด้านหนึ่งอยู่ระดับสูงเหนือศีรษะสลับปลายแขน แล้วค่อย ๆ เทชาลงมาเป็นสายน้ำชาจะพลั่วสวยงามทั้งตัวตั้งลงในกระบอกชงชาด้านล่าง ที่คอยรองรับอยู่ สลับไป - มาและทวงท่าลีลาที่ชวนมอง ทำให้ส่วนผสมทั้งหมดกลมกลืนเป็นเนื้อเดียวกัน จนได้ชาที่มีฟองอากาศ หอมกรุ่น รสชาตินุ่มกลมกล่อมและอุ่นพอดีที่จะจิบพร้อมรับประทานกับโรตีสี่ ปัจจุบันชาชักได้เปิดจำหน่ายเป็นสินค้า OTOP ไปทั่วทุกภาค

ความหมาย

การดื่มชาถือเป็นเรื่องที่สำคัญและมีความละเอียดอ่อนเกี่ยวโยงโยงใยกับประเพณีและวัฒนธรรมของมนุษย์ในหลากหลายเชื้อชาติทั่วโลก โดยเฉพาะในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น ประเทศญี่ปุ่น มีการทำพิธีชงชา ซึ่งถือเป็นพิธีอันศักดิ์สิทธิ์ที่มีการสืบทอดกันมาอย่างยาวนาน เชื่อกันว่าการดื่มชาและรำน้ำชาที่มีต้นกำเนิดมาจากประเทศจีน คนตะวันตกเรียกชาว่า “ที” (Tea) ซึ่งเชื่อว่ามาจากภาษาจีนที่เรียกชาว่า “เต้” (Tay) โดยออกเสียงเป็น “เท” และเพี้ยนมาเรื่อย ๆ จนกลายเป็น “ที” ส่วนชาวมลายูจะเรียกชา “Teh” ออกเสียงว่า “เตร” ซึ่งจะเห็นว่าล้วนแต่มีการออกเสียงที่ใกล้เคียงกัน แต่ละชาติแต่ละวัฒนธรรมต่างก็มีกรรมวิธีการชง

ชาที่แตกต่างกันออกไป ชาวไทยมุสลิมทางภาคใต้ก็มีการชงชาในแบบที่เรียกว่า “ชาชัก” ซึ่งถือเป็นวัฒนธรรมการชงชาแบบมาเลเซีย

ระบำ (การฟ้อนรำ รำหรือฟ้อน) หมายถึง การแสดงที่มุ่งหมายความสวยงามและความบันเทิงเป็นสำคัญ ไม่มีเรื่องราว ผู้แสดงจะมีจำนวนเท่าใดก็ได้ อาจจะเป็นระบำเดี่ยว คือ รำคนเดียว ระบำคู่ รำ ๒ คน ระบำหมู่ รำหลาย ๆ คน

ลีลา ท่าทางอันงดงาม , การเอื้องกราย,ความสง่า การเล่น การสนุกสนาน รื่นเริง

ชา ชื่อต้นไม้ขนาดเล็กชนิดหนึ่ง ขึ้นตามหุบเขาในเขตร้อน ใบใช้ขยงเป็นเครื่องดื่ม

ชัก จูด ลาก เหนียว รั้ง ช่วน นำ หักเอาไว้

ชา+ชัก เป็นรูปแบบการชงชาอย่างหนึ่ง ที่ใช้กระบอกชงชา จำนวน ๒ ใบ โดยใช้ใบหนึ่งอยู่ระดับสูงเหนือศีรษะสุดปลายแขน แล้วค่อย ๆ เทชาลงในกระบอกชงชาด้านล่างที่คอยรองรับอยู่ สลับไป - มา ด้วยท่วงท่าลีลาที่ชวนมอง ตลอดจนจนส่วนผมทั้งหมดกลมกลืนเป็นเนื้อเดียวกัน

ดังนั้น ความหมายโดยรวมของคำว่า “ระบำลีลาชาชัก” หมายถึงศิลปะแห่งกระบวนท่าในการร่ำรำโดยใช้กระบอกชงชาเป็นอุปกรณ์ในการแสดง

ภูมิหลังหรือบริบททางสังคม

ตำนาน “ชาชัก” เล่าขานกันว่าเกิดจากชายหนุ่มมุสลิมชาวไทยที่เกิดอยู่ใกล้ตะเข็บชายแดน เขาใฝ่ฝันที่จะเป็นเจ้าของร้านน้ำชา อยากรมีงานทำจึงเดินทางข้ามไปหางานทำในประเทศมาเลเซียที่ร้านน้ำชาแห่งหนึ่ง ณ ที่นั้นเขาได้พบกับลูกสาวแสนสวยของเจ้าของร้านก็เกิดความรัก แต่ก็ถูกกีดกันโดยพ่อแม่ของฝ่ายหญิงพร้อมทั้งคำสั่ง

ประมาทแถมท้าวว่า “รอให้ชักชาไม่ขาดสาย และฟาตรีตีให้เหมือนผีเสื้อบิน เหมือนที่พ่อของหญิงคนรักทำได้เสียก่อน แล้วค่อยมาสู่ขอลูกสาว”

๕. เครื่องประดับ เข็มกลัดเพชรติดศีรษะข้างขวา มงกุฎเพชรติดตรงกลางศีรษะ บนผ้าคลุม สวมกำไลข้อมือทองฝังเพชร เข็มขัดพร้อมหัวทองฝังเพชร สร้อยคอทองฝังเพชร

ผู้ชาย

การแต่งกายมีสีเดียว คือ สีครีมส่วนหน้าของเสื้อแซมด้วยสีแดง ประกอบด้วย

๑. เสื้อ ลำตัวยาวคลุมถึงขา แขนยาว คอตั้ง ส่วนหน้าของเสื้อและปลายแขนปักด้วยเลื่อมและลูกปัด

๒. กางเกงขาสั้น ปลายกางเกงรัดรูป

๓. หมวก ปักด้วยเลื่อมและลูกปัด เรียกหมวกชนิดนี้ว่า “กะปิเยาะห์”

อุปกรณ์

กระบอกชงชา ตกแต่งด้วยเพชร ผู้แสดงให้ถือคนละ ๒ ใบ

เครื่องแต่งกาย

ผู้หญิง

การแต่งกายมี ๒ สี คือ สีชมพูและสีฟ้า ประกอบด้วย

๑. เสื้อในนาง ด้านหน้าปักด้วยเลื่อมและลูกปัดให้เป็นลายดอกไม้ที่งดงาม
๒. เสื้อตัวนอก ให้ผ้าลูกไม้โปร่ง ตัวเสื้อยาวคลุมสะโพก แขนยาวจรดข้อมือ
๓. กระโปรงสำเร็จรูป ยาวคลุมข้อเท้า ปลายกระโปรงบานแซมด้วยผ้าลูกไม้โปร่ง ส่วนหน้าของกระโปรงปักด้วยเลื่อมและลูกปัดบนลายดอกไม้
๔. ผ้าคลุมศีรษะ (ฮิญาบ) ใช้คลุมตั้งแต่หน้าผากลงมาปิดรอบคอเสื้อ (ผ้าคลุมศีรษะของสตรีมุสลิมมีความเชื่อว่า พระศาสดามอบมงกุฎให้แก่สตรีชาวมุสลิมทุกคน)

ด้วยแรงรักและความมุ่งมั่น ที่อยากจะลบคำสบประมาท ทำให้เขาเพียรพยายามฝึกฝน การชักชาและฟาดโรตีด้วยความเพียรพยายามจนกระทั่งในที่สุดทำให้เขาประสบ

ความสำเร็จ จึงกลายเป็นชายหนุ่มที่มีฝีมือในการชักชาได้สวยงามและไม่ขาดสาย ฟาดโรตีได้แผ่กว้างและบินว่อนเสมือนท่วงทำนองขยับปีกของผีเสื้อที่สวยงาม

ระบำลีลาชัก ในที่นี้ได้นำเอาลีลาและท่าทางการเทชาขึ้น - ลงสลับไปมา มาเป็นต้นแบบซึ่งได้มีการนำเอาท่าทางด้านนาฏศิลป์ไทย และเอกลักษณ์การแสดงลีลาเข้าสู่ เข้าไปผสมผสาน ประกอบท่วงทำนองดนตรีของภาคใต้ให้ออกมาในมิติเชิงสร้างสรรค์ของการเทชาหลากหลายรูปแบบ เช่น การเทชาสลับไป - มา การหมุนตัว การอ่อนไหวตัวไปตามสายน้ำชาที่ชัก การหยอกล้อ การประชันฝีมือการเทชาชัก เป็นต้น ส่วนการแปรแถวมีหลายรูปแบบ เช่น แบบรูปหัวใจ แบบกระบอกชงชา เป็นต้น ทั้งนี้ได้มีการแต่งเนื้อเพลงและทำนองขึ้นใหม่ที่มีความไพเราะสนุกสนาน เพื่อให้ระบำลีลาชักมีความโดดเด่นมากยิ่งขึ้น

ทำนองเพลง

ทำนองเพลงที่ใช้ประกอบระบำลีลาชัก มีทั้งหมด ๔ เพลง

เพลงที่ ๑ นำเอาทำนองเพลง มู เซ เซ ของวงอัสนีมาลา มาดัดแปลงจังหวะหน้าทับใหม่ให้เข้ากับลีลาท่ารำของระบำลีลาชัก

เพลงที่ ๒-๓ นำทำนองเพลงของเดิมมาดัดแปลงตามแบบดุริยางคศิลป์ ให้มีทำนองช้าลง และมีความไพเราะมากขึ้น

เพลงที่ ๔ เป็นเพลงที่แต่งเนื้อร้องเพลงขึ้นใหม่ แล้วใส่ทำนองเพลงลังกาวิสมจักรหะของลิเกฮูลู เพื่อให้เกิดความสนุกสนานยิ่งขึ้น อันเป็นเอกลักษณ์ของชาวดำ

เพลงลีลาชาชัก

(ม้าม้าม้า ม่าม้าม้า มาแลต้า มาแลต้า แลตะแล แลชาชัก แล...ชาชัก) สร้อย

มุสลิม อี้มใจ ไปนานนั้ เอกลักษณ์ นำมาโชวีไ้ปักขีไ้ดี มีชาชัก มา
ให้ชม สมสุขใจ ลองแลหม้าย มาลองแล แลชาชักลองแลหม้าย มา
ลองแล แลชาชัก แล...ชาชัก

(สร้อย)

เครื่องดนตรี

๑. โหม่ง
๒. รำมะนา
๓. ไวโอลิน
๔. อาเนาะ
๕. มาลากัส
๖. ทรัมมอลิน
๗. แมนโดลิน
๘. แอ็คคอร์ดียน
๙. เบส
๑๐. ตีอก แก๊ก

ท่ารำ

การเทศาสลับไป - มา

ที่ปรึกษา

๑. ดร.วาสนา บุญญาพิทักษ์ ผู้อำนวยการวิทยาลัยนาฏศิลป์นครศรีธรรมราช
๒. นางพิกุล อนันตนาพันธ์ รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหาร
๓. นายชานินทร์ โสภิกุล รองผู้อำนวยการฝ่ายกิจการนักเรียน
๔. นายศิวพงศ์ กิ่งสกุล รองผู้อำนวยการฝ่ายศิลปวัฒนธรรม

๕. นางพีรพรรณ ถิ่นกาญจน์ รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ

๖. นางอัปสร วรรณถนอม หัวหน้างานบริการวิชาการ

คณะผู้จัดทำ

๑. นางสาวสุณี ลิ้มปิยะพันธ์

ครูชำนาญการ

๒. นางจิตนา บุญช่วย

ครูชำนาญการ

๓. นายสุพัฒน์ นาคเสน

ครูชำนาญการ

๔. นางสาวพรทิพย์ มหันตมรรค

ครูชำนาญการ

๕. นายจุลิม พรหมนิน

ครูชำนาญการ

๖. นายชยพร ไชยสิทธิ์

ครูชำนาญการ

๗. นางสาวกิตติมา กองมะลิกันแก้ว

ครูชำนาญการ

๘. นางนิภารัตน์ ชัยทิพย์

ครูชำนาญการ

๙. นายณัฐเศรษฐ์ ดำเนินผล

ครูชำนาญการ

๑๐. นายจักรพล จบสัจจจร

ครู

๑๑. นายอรุช อักษรนำ

ครู

๑๒. นายสุมล ศักดิ์แก้ว

พนักงานราชการ

๑๓. นายภัทรพงษ์ สิงห์แก้ว

ลูกจ้างชั่วคราว

๑๔. คณะครุภาควิชานาฏศิลป์ไทยและ คณะครุภาควิชาดุริยางค์ไทย

บริการวิชาการ

ผลงานสร้างสรรค์

“ระบำลีลาชาชัก”

วิทยาลัยนาฏศิลปนครศรีธรรมราช

สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม

สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์